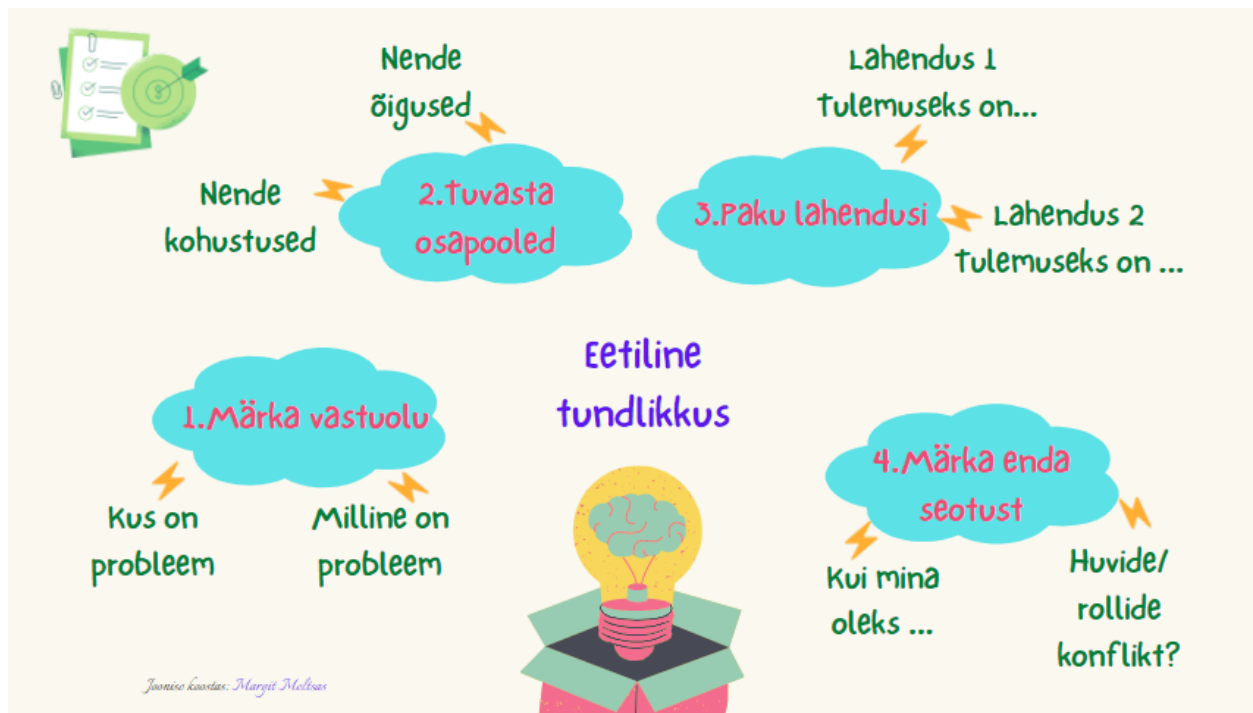

Haridusjuhi eetiline tundlikkus - lahenduspõhi

Juhtum

Algas õppeaasta 2021/22. Oli möödas esimene COVID-19 viirusest tingitud haiguspuhang ning mindi vastu uuele lainele. Terve augusti teine pool oli koolijuhil koos juhtkonnaga kulunud koolile ministeeriumist ja koolipidajalt laekuvate juhendite läbitöötamisele ning nendele vastavalt ennetavate tegevuste koordineerimisele. Suvepuhkusest ei saanud rääkida - küll oli vaja väljas olla ventilatsiooni projekteerimise, hangete, remondi ja ehitustööde ning koosolekute pidamise pärast. Direktor tundis, et ta ei saa kedagi teist selleks kohustada ja peab ise alati kohal olema.

Esimesed vaktsineerimised olid enamusel õpetajatest tehtud, kuid koolil puudus täielik ülevaade. Koolijuht asus ise andmeid koguma, et need seejärel ministeeriumile edastada. Samuti tegi ta

selgitustööd vaksineerimise vajalikkusest, et kool saaks rahulikult toimida, et lapsed saaks koolis kontaktelt õppida ning vaksineeritud õpetajate koormus ei muutuks pööraseks seoses karantiini jäävate õpetajate asendamisega. Ta oli veenev ja nii mõnedki õpetajad lasid end vaksineerida pärast vestlust juhiga. Sellegipoolest oli koolis selgelt eristuv rakuke keeldujatest, kes pelgasid vaksineerimist ning olid pigem sotsiaalmeedias levivate vaktsiinivastaste õudusjuttude mõjuväljas, kui et kuulasid, mis arstidel ja teadlastel öelda on. See tekitas koolis väga palju pingeid.

Koolijuht tundis, kuidas see pinge väsitab ning ta on muutunud väga kergesti ärrituvaks. Õppealajuhataja soovitas talle superviisoriga kohtumist ja võtta aeg nädalaks maha. Direktor vastas, et tal ei ole selleks aega. Tal oli hirm, et kui ta ise kohal ei ole, siis asjad ei toimi enam. Nii juhtuski, et kui üks vaksineerimata õpetajatest haigestus, kirjutas direktor ise lapsevanematele kirja, selle asemel, et lasta õppejuhil edastada selliseks puhuks koolis välja töötatud kirja vorm, millel ei tooda välja, kas haigestunud isik oli vaksineeritud või mitte.

Direktor andis oma kirjas kõigile lapsevanematele teada, et nende laste klassi õpetaja Tiina oli vaksineerimata ning haigestus COVID-19 viirusesse, mistõttu puudub koolist vähemalt kaks nädalat. Kõik lapsed on lähikontaktset ja peavad iga päev oma tervist jälgima, testimistes osalema ning haigustunnustega kohe koju jääma. Järgnes lapsevanemate suur pahameeletorm nii õpetaja suunal, kuid ka direktori suunal, kes nende meelest ei võtnud midagi ette selleks, et kõik õpetajad oleks kaitsesüstid või kaitsesüstist keeldumise korral lahti lastud. Kaebused laekusid haridusministeeriumi ja sealt edasi koolipidaja lauale.

1. Märgake vastuolu: milles seisneb probleem? On neid mitu?

Probleem: koolijuht ei oska ülesandeid delegeerida ja teeb ise liiga palju, seetõttu võib ta sattuda stressi, põleda läbi ja teha oma töös vigu (mis juhtuski).

Probleem: koolijuht edastas kolmandatele osapooltele delikaatseid isikuandmeid.

Probleem: kõik kooli töötajad ei ole covid-19 vastu vaksineeritud.

Probleem: vaksineerimata õpetaja delikaatseid isikuandmeid on jagatud lapsevanematele.

2. Kes on selle juhtumiga seotud ja millised on nende rollid (näiteks juht, lapsevanem, sõber jne)?

Direktor, õppealajuhataja, vaksineeritud õpetajad, vaksineerimata õpetajad, haigestunud õpetaja, lapsed (õpilased), lapsevanemad, koolipidaja, haridusministeerium

3. Mõelge, milliseid emotsioone erinevad osapooled kogevad?

Määra selle juhtumiga seotud osapoolte üldnimelikud õigused ja kohustused.

Vaksineerimata õpetaja tunneb, et tema privaatsust on rikutud. Vaksineeritud õpetajad/kolleegid võivad tunda, et nende turvaline töökeskkond pole tagatud. Koolijuht tunneb ennast väsinuna ja stressis.

Direktor: Õ- omada andmeid oma töötajate kohta;

K- tagada turvaline töö- ja õpikeskkond, Viia läbi uus riskianalüüs, mille tulemusel kaardistatakse vaksineerimise vajalikkus, tagada oma töötajate konfidentsiaalsus

Õppealajuhataja: Õ- abistada direktorit tööülesannete täitmisel

K- leida asendus haigestunud õpetajale, et tunnid oleks kaetud

Vaksineeritud õpetajad: Õ- turvalisele töökeskkonnale, kasutada õuesõppe võimalust

K- kasutada koolis isikukaitsevahendeid, et takistada levikut

Vaksineerimata õpetajad: Õ- turvalisele töökeskkonnale; kasutada õuesõppe võimalust

K- kasutada koolis isikukaitsevahendeid, et takistada levikut

Haigestunud õpetaja: Õ- mitte lasta end vaksineerida;

K- kasutada koolis isikukaitsevahendeid, et takistada levikut, teavitada esmalt tööandjat (direktorit) haigestumisest

Õpilased: Õ- õppida turvalises keskkonnas

K- takistada viiruse levikut, kasutades isikukaitsevahendeid

Lapsevanemad: Õ- saada teavet õpetaja haigestumise kohta, kuid mitte isikuandmete kohta

K- aktsepteerida ühiskonnas levivast pandeemiast tulenevaid ebamugavusi nii endale kui oma lastele

Koolipidaja: Õ- ()

K-

Haridusministeerium: Õ- teha suunised õppetöökoolikeskkonnas (töölalasel)

K- olla toeks kogu haridussüsteemile

4. Millised on võimalikud lahendused? Kirjeldage 1-3 lahendust ja kaaluge neid lähtudes järgmistest vaatepunktidest (vajadusel täiendage oma lahendusi):

- Millised hüved ja kahjud kedagi mõjutavad?
- Milliseid üldkehtivaid reegleid tuleb järgida?
- Kuidas hea inimene seda dilemmat lahendaks?

Direktor oleks pidanud laskma õppejuhil edastada selliseks puhuks koolis välja töötatud kirja vormi, millel ei tooda välja, kas haigestunud isik oli vaktsineeritud või mitte ning teatada anonüümsemas vormis töötaja haigestumisest.

5. Kui teie peaksite andma nõu juhile, siis lähtudes eetilise ja õiglase haridusjuhi mudeli neljast valdkonnast (vt tabelit lõpus) tehke ettepanekuid, milliste pädevuste arendamine aitaks selliseid olukordi juhil tulevikus vältida.

AVATUD KOOLIKULTUUR:

Loon keskkonna, et minu inimesed julgevad oma muredega minu poole pöörduda.

MINU INIMESTE VAJADUSED:

Tunnen huvi ja arvestan oma inimeste vajadustega.

MINU ARENGUVAJADUSED:

Märkan ja julgen tunnistada oma eksimusi.

Oskan vajadusel abi küsida.

Delegeerin ülesandeid ning olen lahendustele orienteeritud.

Olen aus ja õiglane, ei diskrimineeri.

KOGUKONNA ARENDAMINE:

Loon keskkonna, kus inimesed julgevad anda ausat tagasisidet ja jääda eriarvamusele.

Tagan asutuses ühised väärtused ja uskumused.

Veendun, et inimesed teavad meie asutuse kokkuleppeid ning tegutsevad ja käituvad nendele vastavalt.

6. Mida sa analüüsi käigus õppisid? Kas sellise analüüsi läbi tegemine aitab eetilisi dilemmasid edaspidi märgata?

Õiglase ja eetilise haridusjuhi kompetentsid

Joonise autor: Margit Meltsus

Olen olemas kõigi jaoks

Toetan ja arvestan

Märkan ja hoolitsen

Austan ja kaasän

Avatud kooli- kultuur

- Olen oma inimestele kättesaadav, minu uks on alati avatud
- Suhtlen oma inimestega kui võrdsete partneritega
- Loon keskkonna, et minu inimesed julgevad oma muredega minu poole pöörduda

Minu inimeste vajadused

- Julgen oma inimeste eest seista
- Tunnen huvi ja arvestan oma inimeste vajadustega
- Toetan oma inimeste personaalset arengut
- Tegelen uute juhtide kasvatamisega

Minu arengu- vajadused

- Märkan ja julgen tunnistada oma eksimusi
- Loon ja selgitan asutuse visiooni koostöös oma inimestega
- Hoolitsen oma inimeste vajaduste eest enne isiklikke vajadusi
- Olen empaatiline ja inimestega suhtlemine on minu tugev külg
- Tegelen pidevalt enesearenguga ja innustan inimesi ennast pidevalt arendama
- Oskan vajadusel abi küsida
- Delegeerin ülesandeid ning olen lahendustele orienteeritud
- Olen aus ja õiglane, ei diskrimineeri

Kogukonna arendamine

- Loon keskkonna, kus inimesed julgevad anda ausat tagasisidet ja jääda eriarvamusele
- Märkan inimeste tugevusi ja kaasän neid erinevatesse tegevustesse
- Tagan asutuses ühised väärtused ja uskumused
- Veendun, et inimesed teavad meie asutuse kokkuleppeid ning tegutsevad ja käituvad nendele vastavalt
- Suudan tagada vastastikuse usalduse

Allikad: Trevino et al, 2003; Crews, 2015; Avolio and Gardner, 2005; Cardona 2000; Eisenschmidt et al, 2019; Tammeleht, Löfström, Rodrigues-Triana, 2022)